Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. ווע.

פירים אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אַ. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אַ. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. אַ. ווע.

יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריראן.
אונד דער פרענומעראַנט פעסטען
בעקומען מיט דעם פעסטאנט דעם
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
ווייטצנער בולווארד נומ׳ 29,
וואהן דאן אייך דיא פרענומעראַנט-
אַנ-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr 76 זעכצעהנטער יאהרגאנג פעסט, פרייטאג יא תמוז ה.תרמ״ד. Pest, den 4. Juli 1884

☞ דאס פערציכנים דער איינגעלויפענען שפענדען צור ערבויונג דער טיסא-עסלא-דער סינאגאגע ווערדען ווייר אין אינזערער נאכסטען מאנטאנסנומ־מער פערעפענטליכען.

מאָריטץ באללאגי

איין ערנסטעס וואָרט אַן דיא יידישען וואהלער פאַן מאַראָשוואשארהעלי.

דען גלויבען צו פערלאסען, אין וועלכעם מאַן געבאָרען איזט, אונד אין וועלכעם דיא פאַטער גע־שטאָרבען זינד, איזט איממער אין שרעקד. דען ווי־נעמאלס פערציהען קאָנגען, געמאלס פערציהען דיר־פען, עס איזט דיא שאנדזוג דעם איינגען בלו־טעס, עס איזט אין פיס־טשטאל, דען דער בעטרעפ־פענדע זייער פערגאנגענהייט אונס געוויסט פער־זעצט, אונד ווער דיעזען שרעקד טהיט, דער בראנד־מארקט זיך וועלכסט אין ערסטער הייהע: דער שאטטען דיעזעס פלעקקענס פאללט נאָטווארדיג איך איזט דיא קאָנפעסאָן צוריק, וועלכער דער אב־טרינינג פריהער — ליידער — אנגעהאָרט האט. דער איבערטרעטט פאַט יידענטהומ צור בריסטאל־בען רעליגיאָן — דענן נור פאַן דיעזעס פאַללע קאָנן דער דיא רעדע זיין — קאָנן אללא ג׳יע מאַלס אינטערגאַרינגען אומשטאנד. דען גערעכטפערטיגט ווערדען. עשיאט אנדערעס איזט עס יעדאָך, ווענן ווייר איבער דאס פאַרגעהען דעם אבטרינינגען, איבער זיין בענעהמען זיינען פרוערען גלייבענסגענאָסען נעגענאיבער אי־טרילען זאללען. עס האט אבטרינינג געגעבען, וועלכע דיא גראַסטען פיינדע, דיא וויטהענדסטען פעפאללער, יא צור וואהרען גייסעל דעם יידענ־טהומס גשיאָרדען זינד. מאָגע דערען אנדענקען פערפלוכט זיין! — הינגעגען האט עס אנדערע אבטרינינג גענעבען, דיא זיך איספראנגליכ פערדיענסטע אים דאס יידענטהום ערוואר־בען האבען. אך נעגעג הייר נור דען גע־וועגען ענגלישען מיסטער־פאוידענען לאָרד בוקנספעלד (בעניאמין דזראלי), דער זיך שטעטס מיט שטאָלץ איך זייגע יידישע אבשטאמענג בע־רופען האט אונד דורכס גאנצע לעבען אין וואר־מער פרישפעבער אזראעלס געוועזען איזט. אך נעגעג דען האָפפערדענער פאטער פיט אין ווען, דער וואהרעגר דער בלוטאנקלאגע פאַן דיא מאסקים אים יאהרע 1840 אין דער שטעפאנסקירכע פאַן דער האנצעל הערנטער געשוואָרען האט, דאס דיא אנקלאגע לוגע זיא, וואהרהיט דיא ווען פאַר איינעם גראַסען אינגליקקע בעוואהרט וואָרדען. אך נעגעג אינטער דען נאך לעבענדען דען שטאטהאלטער פאַן באהמען, דען פעלדצייגמייסטער פיטיערען פאַן קריס, דער דיא ווען פאַר איינע־ען אנגרייפפען שטעטס אין שטען נאהם אונד דעסען גערעכטגקייטסזינן עס צו פערדאנקען איזט, דאס באהמען פאַר דעם אנטעמטשען וואהזזינן בעוואהרט וואָרדען, אך בין איך אונס אין אינגארן גיבט עס איינגע געטיפפע ווערדע, וועלכע אירע אינסטיגען גלויבענסגענאָסען געגען גע־גייסע פערלייטונגען ענטרייס אין שטען נעה־מען. אך נעגעג נור דען אבגעהאַרדענען מאַהם פאַלק, פאַן דעם ווייר ערסט אין אינזערער יינגסטען נומער געשפראָכען האבען אונד דען געוועזענען אבגעהאַרדענען אינגאטען הערלי.

איטער דיעזען צייא האטגאָרען פאַן אב־געפאללענען יודען, גיבט עס נאך איינע דריטטע קאטעגאָריע: עס גיבט נאמלוך געטיפפע יודען, דיא איינע האהע אונד איינפלוסרייכע שטעללונג ערריכט האבען, אין וועלכער זיא דעם יידענטהומ־ניכט שאדען. זיא שיען רוהיג צו, ווא אירע שטאמגענאָסען אינשטלרע פערפאלגע אונד גערעכטצט, געהאסט אונד געשמאהט ווערדען, זיא האָרען עס, ווא דיא פערלייטונג אונד דיא דומ־הייט, דיא יודען איינעס גרייעלאָפפען פערברע־כענס אנקלאגען, אונד זיא ערהעבען גיבט אירע שטיממע צו אירער פערטהיידיגונג. איין וואָרט פאַן איינעס זאללען הערען: דיא אנקלאגע איזט איינע פאלשע אונד לוגענהאפטע: איך בין עס דענן אייך ווארע ווד, אונד איך בין בעוואהר־דערט אים תלמיד אונד אין דער האבבינישען ליטע־ראטור: איינע זאלכע איסעריגע האטטע פעלליכט גענוגט, אים דער ריסענדען פלוטה דעם יודענ־האסעס איינען דאמס צו זעטצען. דיעזע איסעריגע וואָרדע ערעאָרט ניכט געטראָן, אירע האטס פעלל־ליכט עמאנד געהאָרט, דאס מאַרטין באללאגי — דענן פאַן אים איזט דיא רעדע — זיינע שטיממע צור פערטהיידיגונג דער יודען גענען דיא אנקלאַ־גע דעס ריטעללען מאָרדעס ערהאבען האטטע? נין. ער האט עס ניכט געטהאן. אונד דאך האטטע מאן איינע זאלכע איסעריגע פאַן מאַרטין באללאגי ערוארטעט ערוואָרטעט. אין הם האטטע מאנס געגלויבט, אים דעם איסעגעריגע־טען געלעהרטען, דעם האבגעשטעללטען גייסטלי־כען, אים דעם איינסטיגען בהיר. מאַרטין באל־לאגי האט ערעאָר הארמאָנ געשוויגען, דאפיר אבער האט זין זאהן געשפראָכען: עס איזט נור ווענגען בעקאנגט, וואס איך הייר ערצאהלען ווילל, איך האטטע עס אייך נאָכען פערשוויגען, ווענן איך עס ניכט פיר מיינע פפליכט הארטען מאכטע. מיינע גלויבענסגענאָסען אין מאַראָשוואשארהעלי אויבער אירהען קאנדידאטען מאָרטין באללאגי איפ־ערקלאָרען.

עס געשאה צור צייט, אלס טיסא עסלאר אונד נור טיסא עסלאר דיא נאנצע אפפענטליכע מיינונג אין אונגארן בעהערשטע. דיא געמיטהער וואָרען פאַן אייגעס וואהזזינגען ווייבעל ערגריפפען אונד דער וואהזזינגע רשוללע מארד האט זיך וויא דער באוועגט טיפס אין דען קאפפען פעסטע־זעטצט. אין דיעזער בעדראנגטען צייט ערגאנגע־טען זיך אייגע דיעזע גלויבענסגענאָסען אין מא־רטין באללאגי אונד וזכטען איהן מיט דער אי־שטאגיגען בוטטע אייפ. ער מאגע דאך אים אי־טערעסטע דער גערעכטיגקייט אונד וואהרהייט זיי־גע מאסגעבענדע שטיממע ערהעבען. באללאגי דעם זיך לאנגע בוטטען, האט אבער עגדליך פער־שפראָכען. ער ווערדע אין דער נאכסטען נומער דעם „וואשארנאס אוישאָ“ אייגען אייטקעל אין דיעזער אנגעלעגענהייט פערפפענטליכען. שווער ערוואַרטעטען דיא אייגגעווייהטען גלויבענגענאָסען דען אנגעגאָ, דער אייר ערגלוך דאס אונד מיט אירהם אייגע פרישע נומער דעם „וואש. אישאָ“ אונד אין דיעזעס אייגען אייטקעל פאַן באללאגי — אלאדאר — דיעזער, אין זאהן באללאגי מא־רטין ערצאהלטע דיא געשבטע דער באיינגער, בלוטאנקלאגע, אין וועלכער דיא יודען געשטאנדען האבען זאללען, דאס זיא דאס פערשוואָרענע קייד ווייקלוך געשלאכטעט אונד דעסען בלוט צו דערלאוגע אייפגעקוכט האבען. דיעזער אייטקעל דעם נערסטגעבאָרענען דעם הערערן מאָרטין באללאגי, וואוידע אלס בעשטא־טיגונג דעם ריטעללען מאָרדעס בעטראכטעט. דיא אנטסעמטישען שמיטצבראטטער גרייפפען וויא הונגריגע וואלפע נאך דענזעלבען אונד ערקלאָרטען אפפען, דאס אייך מאָרטין באללאגי פאַט ריטי־עללען מאָרד איבערצייגט איזט אונד ער מיט עס דאך ווייסען! אונד מאָרטין באללאגי האט איר דאנן געשוויגען.

שפאטער ערשיענען דיא נשאכטען דער איס־לאנדישען קאפאצשאטען, פאַן הערפאָרגענדען געלעהרטען אונד האהען גייסטלכען, וועלכע דיא אנקלאגע דעם ריטעללען מאָרדעס אלס באוויל־ליגע פערלייטונג ערקלאָרטען, אונד מאָרטין באל־לאגי האט אייך דאנן געשוויגען. ערסט אלס ער צום אבגעהאַרדענטען קאנדידאטען איסערוזהען וואָרד, אונד ער אייך דיא שטיממען דער יודען רעכנען צו מיסען גלויבטע, ערסט דאנן טהאטען זיך זיינע ליפפען אייך. דאס איזט מאָרטין באל־לאגי, דען דיא מאַראָשוואשארהעליער גלויבענסגע־נאָסען גגען דען יודענפייגדליכען אונד אים ערדען פריין צו אירען אבגעאַרדענטען ערוואהלען וואללען. —

וואס מיך צו דיעזען ערטעריגען יעטצט פעראלאסטע, איזט דער פאלגענדע קורצע בעריכט, וועלכער אונס צוגעקאָמען איזט:

אין יינגען מאנען ווייר אין מאַראשוואשאר־העלי דיא שטיוואהל צווישען מאָרטין באללאגי אונד גאבריעל אוראן שטאטפינדען. וואהרענד דער ערסטען וואהל האט עדער דער בייזען קאנ־דידאטען 149 שטיממען ערהאלטען, וא, דאס אייגע נוואהל פאַרגענאָסען ווערדען מוס. דיא יידישען שטיממען אין דיעזעס וואהלבעזירק זינד מאסגע־בענד אונד דיעזע זינד וואהרענד דער ערסטען וואהל פאַסט אללע פיר מאָרטין באללאגי אבגע־געבען וואָרדען.

נאך אין וואָרט, מיינע פערערטען גלויבענס־גענאָסען אין מאַראשוואשארהעלי!

ווענן זיא ביא דער שטיוואהל נאבריעל אונ־דאן עס אללע בייגגען דאנן שטיטצען זיא ניכט נאבריעל אוראן, אונדערן זיא שטיטצען **קאָרל אטוואש**. אוראן איזט בעקאנגטליך בעריטס גע־וואהלט, ווענן ער עטצט אין מאַראשוואשארהעלי עבענאַללס נעוואהלט ווייר. זיא ווייר ער דאס מא־ראשוואשאר העלער מאגדאס אנגעהמען, אונד אין דיעזעס פרוהיגען בעצירקע, דער אהיס וכבר איזט, קארל אטוואש אייפטעטען לאָסען, אונד וואהלער קאָרל אטוואש פערדיענט עס, דאס זיא דיעזעטיגען פיר הערען מאָרטין באללאגי, דער זיא גוט שווייגען קאנען—איך שווייגען וואללען.

דיא שטיוואהלען אין קעטשקעמעט

דיא שטאדט קעטשקעמעט הוסט געפטערן מיט אללעס בעוואוסזין פאַן זיך בעהיפטען. דאס דיא איינען דעם לאנדעס אייפ זיא געריכטט ווען, ווערהאיא איזט דיזע באנדע האבען דיעזע שטאדט צום הערדע דער אנטסעמטישען עפרדעטע איס־ערקאָען. דיא בעסטערע געוועלשאפט, וועלכע אנפאנגס דאס אייפגעטרעטענע בעוואהרענדיס ניכט ערנסט גענאָممען האט, ערקאנגט ערסט שפאטער—פרילך עטוואס צו שפאט—דיא גאנצע געפאהר, וועלכע איינע זאלכע בעוועגונג אין זיך בירגט. ביא דער געסטרינגען וואהל וואר ניכט הערערן מאָרטין באללאגי, וואוידע אלס בעשטא־טיגונג דעם ריטעללען מאָרדעס בעטראכטעט. דיא אנטסעמטישען שמיטצבראטטער גרייפפען וויא הונגריגע וואלפע נאך דענזעלבען אונד ערקלאָרטען אפפען, דאס אייך מאָרטין באללאגי פאַט ריטי־עללען מאָרד איבערצייגט איזט אונד ער מיט עס דאך ווייסען! אונד מאָרטין באללאגי האט איר דאנן געשוויגען.

שפאטער ערשיענען דיא נשאכטען דער איס־לאנדישען קאפאצשאטען, פאַן הערפאָרגענדען געלעהרטען אונד האהען גייסטלכען, וועלכע דיא אנקלאגע דעם ריטעללען מאָרדעס אלס באוויל־ליגע פערלייטונג ערקלאָרטען, אונד מאָרטין באל־לאגי האט אייך דאנן געשוויגען. ערסט אלס ער צום אבגעהאַרדענטען קאנדידאטען איסערוזהען וואָרד, אונד ער אייך דיא שטיממען דער יודען רעכנען צו מיסען גלויבטע, ערסט דאנן טהאטען זיך זיינע ליפפען אייך. דאס איזט מאָרטין באל־לאגי, דען דיא מאַראשוואשארהעליער גלויבענסגע־נאָסען גגען דען יודענפייגדליכען אונד אים ערדען פריין צו אירען אבגעאַרדענטען ערוואהלען וואללען. —

וואס מיך צו דיעזען ערטעריגען יעטצט פעראלאסטע, איזט דער פאלגענדע קורצע בעריכט, וועלכער אונס צוגעקאָممען איזט:

אין יינגען מאנען ווייר אין מאַראשוואשאר־העלי דיא שטיוואהל צווישען מאָרטין באללאגי אונד גאבריעל אוראן שטאטפינדען. וואהרענד דער ערסטען וואהל האט עדער דער בייזען קאנ־דידאטען 149 שטיממען ערהאלטען, וא, דאס אייגע נוואהל פאַרגענאָסען ווערדען מוס. דיא יידישען שטיממען אין דיעזעס וואהלבעזירק זינד מאסגע־בענד אונד דיעזע זינד וואהרענד דער ערסטען וואהל פאַסט אללע פיר מאָרטין באללאגי אבגע־געבען וואָרדען.

נאך אין וואָרט, מיינע פערערטען גלויבענס־גענאָסען אין מאַראשוואשארהעלי!

ווענן זיא ביא דער שטיוואהל נאבריעל אונ־דאן עס אללע בייגגען דאנן שטיטצען זיא ניכט נאבריעל אוראן, אונדערן זיא שטיטצען **קאָרל אטוואש**. אוראן איזט בעקאנגטליך בעריטס גע־וואהלט, ווענן ער עטצט אין מאַראשוואשארהעלי עבענאַללס נעוואהלט ווייר. זיא ווייר ער דאס מא־ראשוואשאר העלער מאגדאס אנגעהמען, אונד אין דיעזעס פרוהיגען בעצירקע, דער אהיס וכבר איזט, קארל אטוואש אייפטעטען לאָסען, אונד וואהלער קאָרל אטוואש פערדיענט עס, דאס זיא דיעזעטיגען פיר הערען מאָרטין באללאגי, דער זיא גוט שווייגען קאנען—איך שווייגען וואללען.

מאָרטין באללאגי

איין ערנסטעס וואָרט אַן דיא יידישען וואהלער פאַן מאַראָשוואשארהעלי.

דען גלויבען צו פערלאסען, אין וועלכעם מאַן געבאָרען איזט, אונד אין וועלכעם דיא פאַטער גע־שטאָרבען זינד, איזט איממער אין שרעקד. דען ווי־נעמאלס פערציהען קאָנגען, געמאלס פערציהען דיר־פען, עס איזט דיא שאנדזוג דעם איינגען בלו־טעס, עס איזט אין פיס־טשטאל, דען דער בעטרעפ־פענדע זייער פערגאנגענהייט אונס געוויסט פער־זעצט, אונד ווער דיעזען שרעקד טהיט, דער בראנד־מארקט זיך וועלכסט אין ערסטער הייהע: דער שאטטען דיעזעס פלעקקענס פאללט נאָטווארדיג איך איזט דיא קאָנפעסאָן צוריק, וועלכער דער אב־טרינינג פריהער — ליידער — אנגעהאָרט האט. דער איבערטרעטט פאַט יידענטהומ צור בריסטאל־בען רעליגיאָן — דענן נור פאַן דיעזעס פאַללע קאָנן דער דיא רעדע זיין — קאָנן אללא ג׳יע מאַלס אינטערגאַרינגען אומשטאנד. דען גערעכטפערטיגט ווערדען. עשיאט אנדערעס איזט עס יעדאָך, ווענן ווייר איבער דאס פאַרגעהען דעם אבטרינינגען, איבער זיין בענעהמען זיינען פרוערען גלייבענסגענאָסען נעגענאיבער אי־טרילען זאללען. עס האט אבטרינינג געגעבען, וועלכע דיא גראַסטען פיינדע, דיא וויטהענדסטען פעפאללער, יא צור וואהרען גייסעל דעם יידענ־טהומס גשיאָרדען זינד. מאָגע דערען אנדענקען פערפלוכט זיין! — הינגעגען האט עס אנדערע אבטרינינג גענעבען, דיא זיך איספראנגליכ פערדיענסטע אים דאס יידענטהום ערוואר־בען האבען. אך נעגעג הייר נור דען גע־וועגען ענגלישען מיסטער־פאוידענען לאָרד בוקנספעלד (בעניאמין דזראלי), דער זיך שטעטס מיט שטאָלץ איך זייגע יידישע אבשטאמענג בע־רופען האט אונד דורכס גאנצע לעבען אין וואר־מער פרישפעבער אזראעלס געוועזען איזט. אך נעגעג דען האָפפערדענער פאטער פיט אין ווען, דער וואהרעגר דער בלוטאנקלאגע פאַן דיא מאסקים אים יאהרע 1840 אין דער שטעפאנסקירכע פאַן דער האנצעל הערנטער געשוואָרען האט, דאס דיא אנקלאגע לוגע זיא, וואהרהיט דיא ווען פאַר איינעם גראַסען אינגליקקע בעוואהרט וואָרדען. אך נעגעג אינטער דען נאך לעבענדען דען שטאטהאלטער פאַן באהמען, דען פעלדצייגמייסטער פיטיערען פאַן קריס, דער דיא ווען פאַר איינע־ען אנגרייפפען שטעטס אין שטען נאהם אונד דעסען גערעכטגקייטסזינן עס צו פערדאנקען איזט, דאס באהמען פאַר דעם אנטעמטשען וואהזזינן בעוואהרט וואָרדען, אך בין איך אונס אין אינגארן גיבט עס איינגע געטיפפע ווערדע, וועלכע אירע אינסטיגען גלויבענסגענאָסען געגען גע־גייסע פערלייטונגען ענטרייס אין שטען נעה־מען. אך נעגעג נור דען אבגעהאַרדענען מאַהם פאַלק, פאַן דעם ווייר ערסט אין אינזערער יינגסטען נומער געשפראָכען האבען אונד דען געוועזענען אבגעהאַרדענען אינגאטען הערלי.

איטער דיעזען צייא האטגאָרען פאַן אב־

שטעללונג. (יעדר וואהר!) נור אין שטילסטשטער בעציִהונג עלטליבע איך מיר איינע קליינע אנדערונג פאַרצושלאַגען. (האַרט!) דיא איינפאַרדערונג "Čsd a zsidót!" האַט אין דיעזער פאַרם דען דאָפּפּעלטען נאַכטהיל, דיא קראַנע מיט „דיא" אנצושפּרעכען אונד דיעזע האַכוויכטיגע אויפגאַבע דעם קאַנט צו איבערלאַסען. (יכסנ!) ווי קאָנען נכט אויף אונזערע מיטווייקונג אין דעם הייליגאַטען ווערקע פערציכען אונד זיך בעמאַכטיגען איך דענן, דאַס עס אין דער אדרעסע הייסט: "Čssük a zsidót!" „Čssük a zsidót" הויבן ווי דען יודען! (שטרמישע צישטמונג.) אבגעאָרדנעטער באַלטהאַזאַר האַרוואַט הו: האַלטס הויז! (לאַרמענדע אונד טערבענונג. יוסף: Kuss, sakter! אבגעאָרדנעטער האַזאַט זעטצט זיך.) דעפערענט בערטהיידיגט אין לאַנגערער רעדע דיא אויטשטרענגליכע מאַסנגע אונד ערקלערט שליעסליך, עס דייא אם ענדע גליכגילטיג, ווער דיא יודען הויב, ווען דיא נור ווירקליך געהויבן ווערדען. ער בעמאַנטאַט דאַהער דיא פאָרם: "Útesék a zsidót!" „Útesék a zsidót" (דער יוד ווערדע געהליבן!)

אבגעאָרדנעטער קאַרל אַטוואַש. (מאָנענדער לאַרם. יוסף: Sakter! מאָרדער! Elál! געשרעכט הויז! (ערגעריכטער לאַרם.)

פּאַזיידענט: איך מאַכע דאַס געפאַרטע הויז אויפמערקזאַם, דאַס דער הערר אבגעאָרדנעטע פיר דען אדרעסענגעזאַיזיך שפּרעכען וויל. איך בעטטע דאַהער, דיא רעדעפרייהייט צו וואַהרען. (צישטמונג. יוסף: דאַס איזט וואַס אנדערעס! רעדעפרייהייט!)

אבגעאָרדנעטער אשואש: האַלטס הויז! איך האַבע מיך אינגאַפּערטע פיר דען גענעטצגעבונגען איינצוהאַלטען. אלס איך, ווען דיא יודען איינמאַל נכט צו רעדען זינד, ווענדעטען דיא אינגאַרישע רעכטסוויסענשאַפט רעדען מאַכטע. "Útesék a zsidó!" קלינגט נאָר נכט אינגאַריש. (צישטמונג.) זעטצען זיא פעלליכט: "Úse a ménkö a zsidót!" (דאַס דאָנערוויטעטער עשלאַגע דען יודען. (צישטמונג.)

פּיאַנאַטיסטער וועראַוואַי פּאַאַטעטיגט לעבהאַפט נעגען דיעזען אנטראַג. דער עבען נור אַן דעם נעדענקענען פערשיידענער דער יודען איינגעהען קאָנגט. אַטואַש וואָלטע איינע אויפגאַבע, דיא דאַס אַלק דער רעגיערונג אונד דעם פאַרלאַמענט צוגעוויזען האַבע, דעם דאָנגערוויטעטער איבערלאַסען. ווי בינט דאַהער, דאַס זיך איין דאָנגערוויטעטער רעכטסוויסענשאַפט? אונד ווען יא, דאַס עס נעגאַרע נור דיא יודען עשלאַגען ווערדע? דערגער מיסטע זיך נעגען איינע זאָלכע פערשלעפּפונג דער דאָנגערדסטען אנגעלעגענהייטען יאַן אַן דיענגען שאַרפזינגקע אלס פּיאַנאַטיסטער פערוואַרען. ער מיסטע, אום זיין באַדעטונג צוזאַמענצוטשטעלען, ווייסען, וואָראַן ער מיט דען יודען דיא. (יכסנ!) דיא אינגאַנגען קאָנגע דער ייכסטאַג לייכט וואָרען; אַבער דיא אינגאַהטען קאָנגע ער דאָך נור אויס דעם קאַנסיסטאָרען פערמאַגען דער יודען בעשטייטען אונד בין דיעע דורכעפּהרט איזט, קאָנגע ער נור אין פּראַוויזאָרישע באַדעטונג אויסשטעללען. (יוסף: נעהמען זיא אַטשאַנגאַנגעלדער!) (שלומס פאַלגט.)

פּערלאָזונג.

1) דער 4854 לאָז.

בייא דער אם 1. יולי 1884 אין ווייען פאַרגנאַמענען ציעהונג דיעזער לאָזע, וואַרדען פאָלגענדע סעריען געצאָגען: 3 125 354 474 487 879 899 918 997 1037 1126 1133 1149 1918 1912 1875 1813 1596 1640 1630 1309 1209 2051 2897 2870 2673 2640 2520 2402 2285 2253 2092 2987 3014 3062 3284 3602 3653 3711 2726 אונד 3928.

2) דער וויעגער לאָז.

בייא דער אם 1-טען יולי 1884 פאַרגנאַמענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואַרדען פאָלגענדע סעריען געצאָגען: 195 630 1072 800 1447 1593 3531 2270 3531 2640 2602 2634 2785. פאַן דיעזען פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 200000 גולדען אויף ס' 800 נו' 14; דער צווייטע טרעפּפער מיט 20000 גולדען אויף ס' 2531 נו' 51; דער 3-טע טרעפער מיט 5000 גולדען אויף ס' 1593 נו' 89. פערגער געוויגען: יע 1000 גולדען ס' 1072 נו' 45 אונד 70, ס' 800 נו' 83, ס' 2602 נו' 75 אונד ס' 2684 נו' 45.

3) דער אונגאַרישען דאַטענקרייץ־לאָזע.

בייא דער אם 1. יולי פאַרגנאַמענען ציעהונג פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 50000 גולדען אויף ס' 6583 נו' 42. פערגער געוויגען 5000 גולדען ס' 2729 נו' 1, יע 1000 גולדען ס' 1064 נו' 73, ס' 1785 נו' 86 אונד ס' 6136 נו' 27; יע 500 גולדען, ס' 1306 נו' 29, ס' 1401 נו' 32, ס' 1491 נו' 60, ס' 1535 נו' 27, ס' 5096 נו' 40, ס' 5983 נו' 78, ס' 6407 נו' 53, ס' 6787 נו' 6, ס' 7552 נו' 75, ס' 7811 נו' 27.

4) דער דאַנגאַרישע דאַטענקרייץ־לאָזע.

בייא דער אם 1. יולי פאַרגנאַמענען ציעהונג, פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 50000 גולדען אויף נו' 51492.

ווייר ערוויכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראַנטען אונד פריינדע זיך מיט אהרען צישריפטען נור די. רעדע אן אונזערע רעדאַקציאָן צו וועגען אונד דיא אדרעסע אומערע דייטשע אונד פאַלגט אנגעגעבען:

יודישע פעסטער צייטונג

וואַטצנער בולוואַר נומער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבעריכט.

פעסטער־פריינ.

געטריידע־געשעפט. ווייצען וואַר געפטען מעסיג צו מאַרקטע געבראַכט. דער פּרעקוויַ וואַר שוואַך. 8000 מעצטער־ענטנער וואַרען פערקויפט.

ווייצען־מעהל. 300 מעצטער־ענטנער 79.4 קילאָ 10.40 גולד. גערסטע־מעהל. 200 מעצטער־ענטנער 78.5 קילאָגראַם 10.30 גולדען, 300 מעצטער־ענטנער 78.4 קילאָגראַם 10.40 גולדען. — פּעסטער־בראָדען 200 מעצטער־ענטנער 77. ק. 10.16 גולד. 100 מעצטער־ענטנער 76. קילאָ 9.59 גולדען. — ווייכבראָדען 100 מעצטער־ענטנער 75. קילאָ 9.85 גולדען. — בעשטקעריקע 1400 מעצטער־ענטנער 75. קילאָ 5.95 גולד. (אללעס פּער 3 מאָנאַטען.)

האַפער 7.10—8. גולד.

פּרעסבורגער שלאַכט־פיעהמאַרקט. דער אייפטריעב איזט דעם פּרעסבורגער פיעהמאַרקט פאַם 30-טען ס. מ. בעטרעגט 2126 שטיק. דאַהאַן וואַרען 1139 אונגאַרישע, 649 פאַלנישע אונד 338 דייטשע. דיא פּרייזע וואַרען: אונגאַרישע 58 — 64 גולד. פאַלנישע 60 — 64 גולד. אונד דייטשע 60—64. גולדען (אללעס פּער 100 קילאָ.)

וויעגער פּרייזע.

שפּיריטוס 29. — 29.75 גולדען פּער 10000 לטער פּרעצענט.

וויעגער שלאַכטפיעהמאַרקט.

דער אייפטריעב איזט דעם ווייגער שלאַכטפיעהמאַרקט אם 30-טען ד. מ. בעטרעגט 1328 שטיק. דאַהאַן וואַרען: 613 אונגאַרישע, 313 פאַלנישע אונד 402 דייטשע. דיא פּרייזע שטעללטען זיך פּער 100 קילאָגראַם: אונגאַרישע מאַסטאָכסען 58 — 65. גולד. פאַלנישע 60 — 63. גולד. אונד דייטשע 54—65 גולד.

פּרעאַנטוואָרטלעכער רעדאַקטער: מאַקס סאַבאַלטשי.

קאָנקורז.

אין דער גרעפּערשטען קלוטשגעמייינדע איזט דיא שטעללע אייגעס טרכטיגען חזן, דער צו גלייך עופות שוחט זיין מיט, צו בעזעטצען. געהאַלט: 10 גולדען וואַכענטלעך, געבסס פּרייער וואָהנונג, נאַכדער דער שייער איזט געבענאַיזקגעסט. בעווערבער מאַנגען בין מיטטע מאַנאַטה אב צו פּראַבע פּאַרטראַגען ערשיינען. דייזעשפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען פערגיטעט.

שאַראַשפּאַטאַק, יגי 1884.

1—2 דער פּאַרשטאַנד.

אויפפאַרדערונג.

דער אין בריעל, בייא באַכנאַ אין גאַליציען, פאַן דען עלטערן לייב אונד הינדא געבאָרענע זאַהן נאַטאַנס יעקל, עטוא 57 יאָהרע אלט, ווירד ערזוכט, אנצוגעבען, ווא ער זיך איפּהאַלט. דאַטט איהם אין ערבטהייל פאַן 5000 גולדען איינגעפאַלגט ווערדען קאָנגע — הייגע ווירד ער איינפערדעם נאָך הרגנגער ערזוכט פאַן ווענגס בייזעדר אבגעהיר. דערצייט בייא הערען מאַטעל קלין אין טאַקאַ, אים קוריאַהאַפּע.

אנצייגע.

דער ערגעבענסט געפערטיגטער עמפּפעהלט הערמיט זיין כשר גאַסטהויז אללען געפערטען יודען שען קוראַנטען, אים אייגענען הויזע. אין דעמעלבען בעפינדען זיך 20 אדרעגטלעך מאַבלירטע צימער אונד ווערדען דיא גאַסטע איך מיט בעטעיגט פּעיזע. זעהען.

האַבאַטענגפּאַלל

דאַוויד וויטץ, קוראַט באַרסעק.

פּרוכט- אונד מעהל-פּריין-טאַבעללע.

וויצען נאַך־אונגאַרישער	קילאָגראַם פּער דעקאַגראַם	פּער 100 קילאָגראַם
	75	—.——.—
"	76	9,65— 9.70
"	77	9,70— 9.75
"	78	9.80— 9,85
"	79	9,90— 9.95
"	80	10,——10.05
"	81	—.——.—
פעסטער־באָרען		—.——:—
"	75	—.——.—
"	76	9.90— 9.95
"	77	10.——10.05
"	78	10,10—10.15
"	79	10.20—10.30
"	80	10,35—10,45
"	81	—.——.—
וויסענבורגער	75	—.——.—
"	76	10.—— 9.95
"	77	10,10—10,05
"	78	10.20 —10.15
"	79	10,30—10.25
"	80	10. 0—10.35
"	81	—.——.—
טהיים		—.——.—
"	76	10.——10.05
"	77	10,10—10.15
"	78	10.20—10.25
"	79	10.30—10.25
"	80	10,40—10.45
"	81	— —.——.—

פּריכטע	קילאָגראַם פּער דעקאַגראַם	פּער 100 קילאָגראַם
קאָרן	72—70	8.90— 8.70
נעיסס מאַלץ	60	8.40— 8.—
" פּעטער	62	9.70— 8.70
האַפער	41	8.15 7.90
קוקורוזין באַנאַטער	75	6.55— 6.60
דעטטאַ אנדערער	73	6,55 6,50
הירזע	—	8.25— 7.75

וויצען	פּער דעקאַגראַם		10,15
	"		—.
	"		—.—
מוסטריזע	"		6.51
גערסטע	"		—.—
האַפער	"		6.72
	"		—.
דעסס	"		13½

זאַק מעהל		d.	kr.
	נומער 0	18	40
דער זאַק	" 1	17	90
צו 100	" 2	17	40
קילאָגראַם	" 3	16	50
	" 4	15	90
מיט זאַק	" 5	15	20
פּריי־אבאַהן	" 6	14	70
	" 7	14	—
	" 8	13	60
	" 8½	12	80

שפּייזיס אדער מעטאַרד פּרעסהעפע		d.	kr.
" נייע	קראַמאַטע	32	25
		28	50

קורז-טאַבעללע פאַם 1. יולי

געלדקורז	d.	kr.
וולכע־אשיא	100	
דוקאַטען	5	71
שפּעציעל־אקצעפּט 8 גולדען נאַכ.		
ווישטשע	9	67
דוישטע וויינבאַנקנאָטען	59	50
20 מאַרק־שטיק	11	90
פאַפּיער־ווערט	1	21
	—	—
לאָז.		
1854־ער לאָז 4־פּרעצענט. שטאַאַט־לאָז	—	—
1860־ער " 5־פּרעצענט.	133	70
דעטטאַ " אלטע	144	75
1864־ער לאָז צו 100 גולדען	168	—
דעטטאַ " 50 "	167	50
קאַסע־אַנווייזונגען	39	—
טיסלער־לאָז	20	25
ווינדישגרעץ־לאָז	173	50
קראַין־לאָז	41	50
דאַנאַו־אַטטענטאַטס־לאָז	116	50
אונגאַרישע־לאָז	19	—
קראָאַטישע־לאָז צו 10 גולדען	19	—
קלאַרעיער לאָז	20	90
אַפּנער־לאָז	41	50
מאַלץ־לאָז	40	75
וויאַרדאָ־לאָז	18	75
מאַלץ־לאָז	53	50
אלטענבורג־לאָז	22	50
סט.־גענאַאַס לאָז	48	50

לאָז	d.	kr.
מאַנטלער לאָז צו 20 גולדען	23	50
פּרעסבורגער לאָז " 100	128	—
דעטטאַ " 50	68	—
וואַלדשטיין־לאָז " 20	29	—
ווינדישגרעץ " 20	38	—
אונגאַרישע־פּרעטענ.־לאָז צו 100 גולד.	114	75
פּרייבערגער־לאָז	114	60
ווינדישלאָז	—	—
אָפּענער־נאַרגנדיס־לאָז	—	—

ווערטה־פּאַפּיערע.	d.	kr.
אונגאַרישע גאָלדרענטע 6%	121	75
דעטטאַ " 4%	90	50
אונגאַרישע פּאַפּיער־רענטע	87	90
אונגאַרישע נייגרענטאַבלע	101	75
פּעסטער־באַנאַטע	101	50
דעטטאַ־נייגרענטע	101	75
וואַרעשער	101	—
בוקאָווינאַ	100	35
אונגאַרישע אייזענבאַן־אַקטיען	143	20
ווינדישגרעץ־אַלפּאַין־באַנען	99	—
פּאַנדאָרפער דער אונגאַרישען באַנען		
דיטטאַ צו 5% פּרעצענט	101	75
דער אונגאַרישען הייפּאָטעקען באַנק צו		
5% פּרעצענט	121	—
דער אונגאַרישען אלגעמיינען באַנק.		
דיטטאַ־אַטטענטאַטס צו 5% פּרעצ.	—	—
דער אַטטענטאַ " 5% "	96	50
דער אַטטענטאַ " 4% "	97	—

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur: MAX SZABOLCSI. Budapest, 1884. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

ווייט פאסט איינעם יאהרהונדערט איזט זיא ווייטער, דענן איהר גאטטע איזט פאר 96 יאהרען געשטאר־בען. איין פארזיצר בלאטט שילדערט דיא נרייזען וויא פאלגט: דיא איזט הונגעלין, וויא איינע גערא־טע ברינען, אינטער דער שווארצלבען פערגאמענט־ארטיגען הויט פעהלט דאס פלייש אבזאלוט: נור קנאכען, נערוען אונד ועהנען זינד פארהאנדען, אין דער נעגענד דער וואנגען ציינט דאס געוויכט פלינע בלוטראטהע פלעקען, איינען דעסט פאן לעבען אנצייגנד. מערקווירדיגערווייזע גלאנצט אין דיזעם טאדטענגעזיכטע אין בלוק פאללער יוגענד: פארטאן מאן דיא נאך איהרעם אלטער, יא אנט זיא: איך ווייס עס ניכט. אבערהויפט האט זיא ניכט גרינג נאך איהרעם אלטער פרעגען — קיין וואונ־דער ביי 123 יאהרען! איהר געדאטטעס איזט זעהר שוואך: זיא זאגט, „זיא האבען מערמאלס דען קאפפ געזיכזעלט“ אונד דעסהאלב זיא זיא זא אלט געוואהרען. ווייט דעם מאיזיא דוראנד גע־בארען וואורדע, זינד אין פראנקרייך פיר קאנ־טרעטע איינאנדער נגעפאלגט, צוויי קאיזער גע־שטארבען אונד דריא רעפובליקען עגטשטאנדען. מאיזיא דוראנד איזט איינע פרינדין דער נייסטען געזעלשאפט; פאר צוויי יאהרען האט זיא דער בראנטווין פאן איינער קראנקהייט געהיילט. וויא דיא מיסטען בייערן פערהאנדלט זיא דאס פלייש אונד זעהר דעמזעלבען נעמיעד פאר, וויאמיט זיא זיך נאהרט.

דיא יודען אין אזיען.

(ר י א א ל ל י א נ ץ א י ז ר א ע ל י ט (חברת כל ישראל חברים) אין פאריז. ערהאלט אין דער שטארט סמירנא (אזיאטישע טירקיא) ווייט איהרען איינע בעריכטענדע שרift צו דיא הערא־נדנ אדמער יידישער קונדער. דער דוריכמאר דיזער שרift, הערר פאריינטע בעריזשט פאר מיצעם איינע יידישע נעמיינדען ענער נעגענד אונד טהיילטע וויינע ע־פאהרונגען דעם ענגלישאל־אמטע דער אלליאנץ אזיראעלט מיט. ווייט ענט־נעהמען דיזען אינטערעסאנטען טעטהיילונגען פאלגענדעס: מונדערט דיזאמעטער וועסטליך פאן דער שטארט סמירנא, לינגס דיא שטארט טרעה, וועלכע 18000 איינוואהנער צאהלט, דאונטער צי־כא 300 יידישע פאמיליען. דיא שטארט לינגט אין אינער אינטערסט דאמאנטשען נעגענד אונד מאכט פאן דער פערנע איינען אנגענעהמען אינדרוק. זא באלד מאן ערזאך דאס אינגערע דער שטארט בע־טרעטט, בעמעגט אין אינגס דאס טריינגסטע שיי־שפיל דאר, דיא דיזער דעם יודענפיערטעלס ווי־צמיסט פערפאללען אונד גנטבערטען ערדע בע־ווינעלבקייט. ערדע פאמיליע האט צוואר איהר אדער פאטרינדען וואארען. מאן פיג דעם איך שיס־טער, שניידער אונד בלעכשלאגער אינטער איה־גען. איינע אזיראעליטישע קינדער בעפינדען זיך אלס לעהרלינגע ביא נרייכישען מייסטערן. איך זינד דיא בעגעזעהונגען דער יודען צו דער דאמיי־גען איבריגען בעפאלקערונג זאוואהל אין טרעה, וויא אין דען אנדערען שטאדטען דעם אינ־גערן, דיא אללערבעסטען. איבעראלל זינד יודען אינטער דען שטאדטישען אונד פערוואלטונגען בע־הארדען. דיא קינדער האבען ניכט דיא גערינגסטע בילדונג, קיים לעזען דיא פרייעסנד דיא תורה — ווענדסטעשטאנדלך אהנע איך נור דאס גע־רינגסטה דאפאן צו פערשטעהען. נאכדעם דער געמיינדע הייר־בער פארשטעללונגען געמאכט יואהרען זינד, האט זיך דיזעלבע ענטשלאססען, אייסער דער תלמוד תורה נאך אין אנדערעס שול־אינשטיטוט צו גרינדען אונד דעמזעלבען גראסס אפפער צו ברינגען. (פארטזעטצונג פאלגט)

איינע צוקונפטיגע רייסטאנזסיטצונג.

(ש ל ו ם.)

דער מיינסטער דעם אינגערן: נעזעהרטעס הייז! ווענן מיט דען יודען ניכט באלד עטוואס געשיעהט, זא וויא נרא־טע נעפאהר, דאס אבערהויפט ניכטס ווירקומאמס ווערדע נעשעהען קאנען. (הארט! הארט!) איין נראסער טהייל דער יודען וויל וויא נאטלוך איין דיא נאכריכטס הין, דאס דיא אנטסעטצונג ביא דען וואהלען דיא מאיאריטאט אים לאנ־דע עילאנגט האבען. אין אללער אילע אויסגעוואנדערט. נאך מעהר. דיא פערלייטונגען דער יודען, דאס נונמעהר דער בעזיטזן אין אינגארן אבערהויפט ניכט וויכטיג וויא, האט אוך דיא וועגען בייסטלינגען קאפיטאליסטען אונד אנ־טערנעהמער פערלאנאסט, ציטווייליג אינס אויסלאנד צו נע־הען. אייה יעזען טהייל דער יודען אלזא, וועלכע אין בע־וועלקונגס פערמאגען פאן אינגעפאהר 600 מיללייאנען גולדען מיט זיך נענאמען, קאנגע דאס לאנד ניכט מעהר רעכנען, אים נעגענטהייל ווערדע דער שטאאט, נאכדעם דיזעס פער־מאגען נראסטענטהיילס אין אינגארישער רענטע בעשטעהט ביא 25 מיללייאנען, יאהרליך נאך אלס ציטען אן דיזעע אויסזוואנדערער צו צאהלען האבען. (עגטרשטונג. דאס ניכטס ניכט! ווער מאכען מאנקראטט?) באנקראטט וויא לייכט גע־וואנט, אבער דאנן קאנגע מאן אויך דען בריסטליכען דענ־קענגעזעטצ, בייטפעלסווייז דער פאטעלאנדישען שפארקאסטע. דעם גראנדר דאמקאפיטעל אי ד ל ג דיא ציטען ניכט אויסבעצאהלען. (יוסף: שפעציאלבאנקראטט פיר דיא יידישען פאפיערן?) דער מיינסטער: יא, דיא פא־פיערן אי ל ל ע בעשיטצטען — דא לאסטע זיך ווי זיך פאן בריסט ניכט אונטערשיידען.— אין צווייטער טהייל דער ווענדען יודען האבען עיסט נאך עינגעגנונג דעם מיינסטע־ריאוסט אנשטאלטען נעמאכט, אויסצוואנדערן. — (אנגאדרעטער מיטא: נא. ווי פיא, דאס איהר זיא לאז אויסגעהנדעט, אום איהן צו אונטערדריקען. אבער דער יי־דע ראגאנגס דאס דען יוגגען כאראקטר אין שטען נעגאמען, ניכט מעהר צאהלט דע קריגאנא אונד אנדערע ווייטע קרי־ליטע. דער פאיזיאנס דעס אבגעגאנגענען אויס דעם מיטעלאלטען יינגלינגע יעלבסט יעדר נעגיאנען אונד דאס אויס יוגגען שרift צוגעגאנגען. דעקאלב וואנט יעדער אדעל אין אנדערע אויס מיט נעגיאלט נעגען. אוהן אויפצוטעהען; זא שפיגנען זיא דען הייסלר מיקע אונד באפהיס. דא כאראכטאר אים פייגען לעדיס. האבען זיא דען טירקישען פאנעל נעגען אין אויפגעריגט, אונד זא ווערדען זיינע הערליכען פארטראגען אפט פאס לאנד אי־נעס יאהרען הייפענס אונטערבראכען. דאך איך דאכטע קעי־ען ווייל אונס ניכט. ע פיאהמעלט יוגגע גע־ווייגסטען שלעכט צוי מיטטעלנאכט אום זיך, אונד שפיגטס מיט אוה־נען פאן נאטטלינגען דינגען. דאנן באדען דיא יוגגען לייטע אום מעגיע אונד פאטטען מאנגע לאנג. נאך אייגס אנגע איך דיר: דער שאן דער יאכט קאמטט אונד אינדע פינדע ווע־דען אין אונערע מאכט נעגעבען.

לעבע וואהל אונד גיט מיר באלד אנטוואט.

דיין פייגנד: יאקאב בן עזראה.

מיהרזאה וויילטע אללען אום בערגאנטען: דעם פאטערס ווילל האטטע מראאמר אין דיא שטאדט נעגו־פען. מיט ווערגיכטיגען אוגגען זאה דיא איבער דיא אום דוסט פערשווענדע מהאלפערנע אונד אויף דאס ווייטע־הין זוהונג מעגר הונגיס דיא שפיטצען דער בערגע גלוהע־טען נאך, דער וואהל ווייטטע איבער איהר זא וואונדערבאר אנד שיען זיך מיט דעם מעגר אונטערזאלטען. מיהרזאה לייטטע הערדען אונד דאדטין, אלס מאכטע דיא בייטרע פערטטען. דאס אבגעדראטה וואהר אייגע גלאנגענדע פייערזייל אויבער דיא דונקלע לייכטווענטע פאלאסט דעס מעגר הין, וואהרענד דער יואלר אאן דער אאנגע הרכגלוהט, וויא מיט מוזיגר פייערגען לעבעפאיגען אויף דען וואסטערשפיגעל הערגאבואה.

„האה!“ רוף מיהרזאה עגטצוקט, „דאס מיט איך אין מענשלינגען לייטטען יוגגען, וויא איך עס אין דער ענגלע עיאאטט האבע.“

אונד אויס דעם נאטענהיי האלטע דיא אייגע פאאכ־טיגע הארפע. אויף דעם אלטאן זיך נעדרייטעגנד, לינגס דיא אידרע צאטטען פינגער דורך דיא גלאנגענדען וואטען אויסדען, אונד שאן קלאנגען דיא ווהנלייכטע דיס, דיא וואלדעס אונד מעגרעפרייטטען. יוגגער הארכגט דיא דען שאגען, בין איהר אייגע דיך גלייכזאם טיפגער יענקטע אונד אין אינאיטטפיגעלוך שאגעס אויסדרוק דיכטפיטטער בע־נייטטפיגונג ליכטעטע, בין דער שאגטטע מונד זיך אפפ־נעטע, בין דורך דיא ווייטע גלאנגענדע צאטגע הינדורך דיא שטארקע גלאקענטטטטע הארגע, אונד וואהרט אן וואהרט קלינגענד זיך ווייטעטע, דיא פעלדע אן פעלדע צו אייגער קאפטבארען שטיר. דענן הארגע דער שטאלדר ווערטטטיגער ווענגטס, אייטטע דיא אייגע פערלענטטיגע, דיא דיך דורך דיא דונקעלן לאקקען אייגעס הערלטכען ווייבעס שלינגטע.

מיהרזאה אגגע:

(פארטזעטצונג פאלגט)

אסאר ווין, דעסטען מיטקיטען נאמען איך נעגאמען ע־מאהרען הגאנע? איך בייטטע דיך, עקקונדיג דיך נאך אללעס נעגייא, אונד מעלדע מיר מיט עיעטטעס. וואס דיא ע־פאהרען.

איך הגאבע איך דיר נאך עטוואס ווערד עיפטיליכעס צו מעלדען. עס איזט נאטלוך הויך אין יוגגער מאגן אייפ־נעטטען; דער דיא אלטטעטען מעגרעדע דעס נעטטעטע אן טיפגער ווייטהייט ווייט איכבערטיפט. אין דער קונטט דער קאבאלאה בעיטטעט ער אייגע בין יעטצט אינגאהרטטע קענטנטיס; דין ווייטטען איזט יואהרהאט יואגרעבאר אונד עטטטטיגטטיגדיג. דעסהאלב האט אין איך דיא דיעיגע פינאגאנע, אנגליך ער 19 יאהרע אלט נעטיגען, דאך שאן אים פאריגען יאהרע צום כאגאס עדהאבען. דיא צאהל ווייגער שלעכ בעלייפט דיך אין דיא טיטיגען, אאר־עגליך האגנס אים דיא יוגגער יעהר אן, דיא ער מיט גליהענדער בעגייסטערונג, ווייא אין פאאגע, הערייטט. ער יעטצט אללעס אין פערוואנדרונג. אונד עס איזט פאטטאהרער פיעל אאן אים אונד ווייגן לעדרען דיא דעדע. דין נאטע איזט פאגאטאי עגטיי, אונד ער איזט דער דרייטטע יואהן אינגעס פערדיגאנגלעדס אוס מאדגא. אויך אאן נעטטטאלט איזט ער דער שאגטטע יוגגע מאגן אין נאגגן סמירגא. דורך ווייגן פיעיגאייפער האט ער שאן פיעגע פיר דיא קאבאלאה נעגוהאגגען, אונד דער תלמוד צאהלט, ווייט ער לעהרט, מיטיגנדע אאן לעגען מעהר אלס פיהיגר. ער איזט אין שטאדקער הגאט פיר אינגעדע יאכע; אונד איך הגאטטע, ער יאלל עס קינטטע נאך מעהר ווערדען. אהרען דע לא אגגאא הגאט אין, וויא דיא דיר יואהל דענקען קאנגטס, שאן פערגאלטגס. אונד דען קאדי אסטאר דיין, דעסטען מיטקיטען נאמען איך נעגאגאלט ער־מאהרען הגאבע? איך בייטטע דיך, עקקונדיג דיך נאך אללעס נעגייא, אונד מעלדע מיר מיט עיעטטעס. וואס דיא ע־פאהרען.

איך הגאבע איך דיר נאך עטוואס ווערד עיפטיליכעס צו מעלדען. עס איזט נאטלוך הויך אין יוגגער מאגן אייפ־נעטטען; דער דיא אלטטעטען מעגרעדע דעס נעטטעטע אן טיפגער ווייטהייט ווייט איכבערטיפט. אין דער קונטט דער קאבאלאה בעיטטעט ער אייגע בין יעטצט אינגאהרטטע קענטנטיס; דין ווייטטען איזט יואהרהאט יואגרעבאר אונד עטטטטיגטטיגדיג. דעסהאלב האט אין איך דיא דיעיגע פינאגאנע, אנגליך ער 19 יאהרע אלט נעטיגען, דאך שאן אים פאריגען יאהרע צום כאגאס עדהאבען. דיא צאהל ווייגער שלעכ בעלייפט דיך אין דיא טיטיגען, אאר־עגליך האגנס אים דיא יוגגער יעהר אן, דיא ער מיט גליהענדער בעגייסטערונג, ווייא אין פאאגע, הערייטט. ער יעטצט אללעס אין פערוואנדרונג. אונד עס איזט פאטטאהרער פיעל אאן אים אונד ווייגן לעדרען דיא דעדע. דין נאטע איזט פאגאטאי עגטיי, אונד ער איזט דער דרייטטע יואהן אינגעס פערדיגאנגלעדס אוס מאדגא. אויך אאן נעטטטאלט איזט ער דער שאגטטע יוגגע מאגן אין נאגגן סמירגא. דורך ווייגן פיעיגאייפער האט ער שאן פיעגע פיר דיא קאבאלאה נעגוהאגגען, אונד דער תלמוד צאהלט, ווייט ער לעהרט, מיטיגנדע אאן לעגען מעהר אלס פיהיגר. ער איזט אין שטאדקער הגאט פיר אינגעדע יאכע; אונד איך הגאטטע, ער יאלל עס קינטטע נאך מעהר ווערדען. אהרען דע לא אגגאא הגאט אין, וויא דיא דיר יואהל דענקען קאנגטס, שאן פערגאלטגס. אונד דען קאדי

אונד שיען זיך מיט דעם מעגר צו אינטערגאלטען. מיהרזאה לייטטע הערדען אונד דאדטין, אלס מאכטע דיא בייטרע פערטטען. דאס אבגעדראטה וואהר אייגע גלאנגענדע פייערזייל אויבער דיא דונקעל לייכטווענטע פאלאסט דעס מעגר הין, וואהרענד דער יואלר אאן דער יואגגע הרכגלוהט, וויא מיט מוזיגר פייערגען לעבעפאיגען אויף דען וואסטערשפיגעל הערגאבואה.

„האה!“ רוף מיהרזאה עגטצוקט, „דאס מיט איך אין מענשלינגען לייטטען יוגגען, וויא איך עס אין דער ענגלע עיאאטט האבע.“

אונד אויס דעם נאטענהיי האלטע דיא אייגע פאאכ־טיגע הארפע. אויף דעם אלטאן זיך נעדרייטעגנד, לינגס דיא אידרע צאטטען פינגער דורך דיא גלאנגענדען וואטען אויסדען, אונד שאן קלאנגען דיא ווהנלייכטע דיס, דיא וואלדעס אונד מעגרעפרייטטען. יוגגער הארכגט דיא דען שאגען, בין איהר אייגע דיך גלייכזאם טיפגער יענקטע אונד אין אינאיטטפיגעלוך שאגעס אויסדרוק דיכטפיטטער בע־נייטטפיגונג ליכטעטע, בין דער שאגטטע מונד זיך אפפ־נעטע, בין דורך דיא ווייטע גלאנגענדע צאטגע הינדורך דיא שטארקע גלאקענטטטטע הארגע, אונד וואהרט אן וואהרט קלינגענד זיך ווייטעטע, דיא פעלדע אן פעלדע צו אייגער קאפטבארען שטיר. דענן הארגע דער שטאלדר ווערטטטיגער ווענגטס, אייטטע דיא אייגע פערלענטטיגע, דיא דיך דורך דיא דונקעלן לאקקען אייגעס הערלטכען ווייבעס שלינגטע.

מיהרזאה אגגע:

(פארטזעטצונג פאלגט)

דיא יודען אין אזיען.

(ר י א א ל ל י א נ ץ א י ז ר א ע ל י ט (חברת כל ישראל חברים) אין פאריז. ערהאלט אין דער שטארט סמירנא (אזיאטישע טירקיא) ווייט איהרען איינע בעריכטענדע שרift צו דיא הערא־נדנ אדמער יידישער קונדער. דער דוריכמאר דיזער שרift, הערר פאריינטע בעריזשט פאר מיצעם איינע יידישע נעמיינדען ענער נעגענד אונד טהיילטע ווייטע ע־פאהרונגען עטטטטיגען פאן דער שטארט סמירנא, לינגס דיא שטארט טרעה, וועלכע 18000 איינוואהנער צאהלט, דאונטער צי־כא 300 יידישע פאמיליען. דיא שטארט לינגט אין אינער אינטערעסאנטען דאמאנטשען נעגענד אונד מאכט פאן דער פערנע איינען אנגענעהמען אינדרוק. זא באלד מאן ערזאך דאס אינגערע דער שטארט בע־טרעטט, בעמעגט אין אינגס דאס טריינגסטע שיי־שפיגעל דאר, דיא דיזער דעם יודענפיערטעלס ווי־צמיסט פערפאללען אונד גנטבערטען ערדע בע־ווינעלבקייט. ערדע פאמיליע האט צוואר איהר

מעדר דאס דיא פראגע. וועלכע פאלטישע פאר־טיא דען זיץ דאפאן טראגען זאלל, זאגרען, אב עס דען פאטריאטישען אונד גיסטערגען עלעמענ־טען, וועלכע זיך אהנע פארטוירק־זיכט געגען דיא אנטיסעמיטען פעראיניגט האבען, געלוגען ווארד, דיא בעוויסע אונד געוויסענ־לאזען הערטער, וועלכע זיא צוויא יאהרען איהר הויפטקריאטער אן קעטשקעמעט איפגעשלאגען האבען צו פערדראנגען, אדער גיכט.

עס וואר אין מערקווירדיגער אונד אן אונ־גארן פעללליכט נאך גיכט דאגעוועזענער פאלל, דער זיך געסטערן אין קעטשקעמעט אבשפיעלטע, אם אבערען בעצירקע שטיממטע דיא אינאבהאנ־גיגקייטספארטיא וויא אין מאנן פיר דען רעגיע־רונגסקאנדידאטען, אם אינטערען בעצירקע וועלכע נאבען זאממטליכע רעגיערונגספיינדליכען וואהלע־אהרע שטימען פיר דיא אינאבהאנגיגקייטספאר־טיא אב. אונד נור זא וואר עס מאגליך, אין בייד ען בעצירקען דיא אנטיס־מיטישען קאנדידאטען צום פאללע צו בריינגען.

דיא אנטיסעמיטישען אפאסטעל: יעדדאיאי, אנאדי, ומאנדי אונד ראטין וארען שאן איינען טאג פאר דער וואהל אין קעטשקעמעט אנגעלאנגט, דיא שענדארמעריע האטטע יעדאך דען סטרייקען בע־פעהל יעדען, דער צו איסטרייטונגען הערטע, אונד דיא ער וויר אומעער, זאפארט צו פערהאפטען. דיא וואהל גינג אונטער גראסער איפרעגונג פאר זיך אונד עדרעטע מיט דעם ווינ דער ניכטערנהייט איבער דיא געוויסענסלאזיגקייט. אם אינטערען בעצירקע אויס דער קאנדידאט דער אינאבהאנגיג־קייטספארטיא פיל ליפטאי מיט איינער מאיאריטאט פאן 72 שטיממען גיגען דען אנטיסעמיטען פערשאי געוואהלט וארדען. (ליפטאי עדהיעלט 375, פערשאי 303 שטיממען) אם אבערען בעצירקע שטיממטען פיר דען רעגיערונגסקאנדידאטען, פראפעסאר בעלא יאמאש 573, פיר דען אנטיסעמיטען וואדנאי 528 וואהלע.

נאך דער יאהל ווכטע איינע בעגיסטערטע מעגגע דען אבגעארדנעטען יאמאש איה, דיעזע איבערנאהם דאס מאנדאט אונד פערשפראך עס הילף צו האלטען, יאהרעער זייער הערע יאהרע אין פאלגיאבאמטער דורך איינען שטיגוואיה אים איינעם אנטיסעמיטישען, פערוואנדטע, וואיל דאס מיליטאר מיט דעם באגאנעטע דען אייפען איסאגאנגער יאגטע, דער אנטיסעמיטישע אבגעארדנעטע גיגען ראטין, פארדרעטע הערריה דען פאבעל איה, דאס מיליטאר אנגיגייפען, וואריה דאטין דאטין זאפארט פערה־אפטעט וואיר דע, גיגעגוואיטע איהם

פאלליעטאן.

דיא אפפער דער מאבאלא.

היסטאריישער רומאן איס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(14־טע פארטזעטזונג.)

דוא ווייסט דוך וואהל ווייגענדי, דאס אין יעדוואה־לעם אונסער אונס אפט ערצאהלט וואיר־דע, דאס יעגע גע־הייטען שולדיג דעם אינערלאלליכען הוסטען דאטאר, דער זיך באלד פיר איינען יודען, באלד פיר איינען כריסטען, באלד פיר איינען טירקען אויסגאב, אונד אין יעדער גע־שאלט איין ראטהזול בלייבט, יעגע שאלט איין גע־הייטעס צייכען אן זיך טראגען, אונד דיעזעס צור ערקענ־נונג איהרען קינדערן מיטטהיילען; דיעזעס צייכען איס איינע טיכע, דאס אראן איינע זאלכע טיכע איה זייגען דעקטען אים איינגעבייגט טראגען, דאבע איך מיט הילפע מיינער פרייא ערפאהרען, וועלכע, איה מיין גאטטיס, איהרע שוועסטער צו דיעזעס געשאנדעס איבערדעקטע, אלזא גאלאנגטע איך צור גאטטיס־הייט, דאס איך אין צו יעגעס גאטטיס בינדע גאהאיע. דעסטען צווייקקע ווייר ניכט קענ־נען, נון דענקע דיה, דאס איך איה דעם דעקטען אינט דער אייזאנטען הילטטע אבגאלאלס איינע זאלכע איינ־גאבייצטע טיכע אונד אנדערקע דאבע. וואס דאס עס דאך מיט דיעזער טיכע צו בעדייטען? איך ווייל דוך גור אן אונ־זערן גאטטיליכען הילטטע ווייגענען, אונד עס ווירד דיר זאלליך איינלייכטען, דאס דאריין אין מערדערען שטעללען פאן איינעם טוטבגעבילדע דיא ערדע איזט. אים טראקטאטע חולין (מסכת חולין) הייסט עס גאנזלך, דאס דער גיגוד דען גראסען דאסטען צווייטען דען קינדערן אידאעל אונד דען מאטריאנאגען, דער ווייא. דאס מאן אים טעמפעל דער לעבענדען אויה דעם בערגע גייהט דאס בילדנים איינער טיכע גיפונדען דאבע, וועלכעס דיא אנגעבעטע דאטטען. איך דאבע מיט איינעם דאנערלייכען איגיג־דעם מאלקעס דיער גישפראכען, דען ווייג גישאפען אייך נאך שכם גיפורדט, ווא דיא מאטריאנגע בוי איה דיעזע שטיגע אידרען הויפטטיל דאבען, אונד דער אין איהרער סיגאגע גיוויגען ווא אונד דען מאבאטה מיט איהנען גיפיירדט האט. דיעזע מאגן ערצאהל־טע מיר, דאס זיך אינבר דעם פולטע, איה וועלכען דיא דוה לייגען. אין דער דעקע דיא גישטאלט איינעס שוינ־בענדען אפגלס בעפינדטע, וועלכער מיט אינער טיכע דיא מיטטע אהנלינגיס גיטאהבט. דיעס בילד דאבען דיא דיא וכטבארע שכינה גיגאנגען. פערנער בעפינדט זיך אין איה־דער סיגאגע איינע עכגע שטעללע, וואיזיה דיא איהדע טוהא לעגטען, דיא הינטער איינעם פארהאנג פערבאיגען דיא, וועלכען אללין דער מאבאס וועגיגטהען דוסטען. בייס אנגליך דעס יעגעטגע, איה וועלכעס דאס בילד איינער טיכע איינגיגאנגען דיא. שטעגיג דיא גאנגע גישטיגדע איה. — נון ווייסט דוא דיך וואהל נאך ערגיגנען, דאס וואהרענד אינגעער לעהרצייט אין ערזוואלטע אדהאן דע לא אפאה צווייללען יעהיטע ווייזע מאבטע אונד איך אוכס אינגסס איה דיא שטור קאם, דאס ער אין שכם גיגוויגען. זאללטע מאן גיכט אפאס גלוגען, ווענן מאן דאס צייכען דער טיכע איה יעגעס אדטע בערענקט, דאס ער נאר אין מאטריאנגע ווא. דיא אן קיגע אייסלעגונג דעס יעגעס צעס גלוגען, ווערע מיגלליכע נאך שריפטליכע אונד גיר ער אים געפאנגנים דעס שטארטוזעס אינטער שטארקער בעוואכונג. אינטערגעבראכט. ווייטערע אונדוהען זונד גיכט פארגעקאממען.

פערשיעדענע נייאגריטען.

* (דיא כאלער א) איזט בין יעטצט גאטטלאב איה איינען עגגען קריג בעשראנקט גע־בליעבען: איה טולאן, מארסעל אונד איה איינע דארפער דער אומגעבונג. פאן 292 כאלערקאנקען זונד 51 גישטארבען, דיא איבריגען גיהען איהررע גענעזונג ענטגעגען. דער שאנד דער קראנקהייט איזט איבערהויפט זייט טאגען אונפערגאנגערט.

* (איינע זייבערע גזעלל שאפט) האט דער קעטשקעמעער שטאאטסאנ־וואלט ציואממענגיגעשטעללט, אם וועלכע אן דען קלאגעשטאנד צו פערזעטצען. עס זונד דעס נאמליך דיעזעגגען, וועלכע אם 15. מארץ דיא רעדעלספה־רער בייא דען שראנדאלען אין צעזעלער יאהרען. פאן דען 25 אנגעקלאגטען גגענען ווייר דיא ווייר אנטי־סעמיטענפיהרער טשאאר, ראטין, סעל, פערשא, סעמגעטען אונד דאבאש.

* (עלעמענטארשלאגע אין אינגארן) איס דען פערשיעדענסטען טהיילען דעס לאנדעס לייפען בעטריבענדע בערכטע איבער עלעמענטארשלאגע אין: אם טעמעשער דאמטאג איזט דער טעמעשפלוס אם פיער שטעללען אים זיינען אויפרען גגעטעגען, דיא פעלדער דער גגעגענדען אים זיינען באומס. שאאג אונד בוקאיעטען שטעהען אונטער וואססער, דיא גגעטיגדע אייג איזט אויבערשוימטט. אן מעהרערען אططען דען דיא דאמטע גאנזן פארט־גגעשוומטט וואהדען, דיא אייזאנבאנגערשאפט אבריס־טעט איבערהאלט מיט דער גראסטען אנשטרענגונג אן דער הערשטעללונג דער בעשאדיגטען דאמע, צווישען דען שטאנגען דראהטשבעגיט אונד קאפא וואיר־דע דיא באהן אן מערדערען שטעللען אונטעריא־שען, אן פאללע דעסען דער צונפפערדערער איז גגעשטעللט ווערדען מיסטע, איה דען באהנשטערע קען וואססענא־אראוצא אונד אראוצא אונטע־טעט דער פערדערער אן פאללע אבריגשטענגען גליטפאללס גגעשטארבען. פאן דען אבערען אנגע־גען ווייד בעריכט אבגאמטע דעס וואססערשטאנ־דעס גגעמעלדעט. — אם טראגטאללער קאמטאנד האט גגעסטערן אין פרכטבארעס דאגעלרוגטטער שטאטטגעפינדען, וועלכעס דיא זאאטען אונד דיא ווייגגאבטען דער גגעמינדען מענגע אנדראהם, קלייג־בעטשערגען, גיא בעסגאגיא, מאלאלדאוא, אונד בערטגא, מאטאל פערגיגטעט האט. בייטע ווייר דען גגעטיבבען, צאהלריכע גאנזע גגעטאדטגע, מענשען אונד טהיערע אים פרייען פעלדגעטע, דער שארען אויס אין אינגעזעדער. בייא סגגע־

אללין דיא טוהה גגלטען לאסגען, דיא דיא נאך דאגו פער־פאלגטע בעגיטגען? איך דאדטע דיעגען פרעגגלאסגען מענגען אללגער נאמגגטגגיגגג פיר פאהיגג: — דאך ווייר מאגגגן נאך ווייטער שלעגגען. אייך דיא בריגגגען פעגגעגגען אן איהרען קרגגגען דאס בילד איגגגער פלגגג